

				віку	
2.	День здоров'я	Третя середа місяця, друга половина дня, до 30 хв.	За перспективним планом проведення спортивних заходів	Усі вихованці, починаючи з молодшого дошкільного віку	Інструктор із фізичного виховання, вихователі

Отже, у таблиці показано лише декілька заходів, проте їх кількість у конкретному дошкільному закладі повинна регулюватися передусім здоровим глуздом і психолого-фізіологічними можливостями кожного учасника освітнього процесу.

Підсумуємо. Здоров'язбережувальні технології роблять акцент на зовнішній чинник (створення сприятливих умов для збереження здоров'я дітей, навчання різним прийомам і способам його підтримки); здоров'яформувальні технології акцентують увагу на внутрішньому чиннику (створення умов для розвитку навичок саморегуляції, пробудження внутрішньої потреби бути здоровим, оволодіння методами підвищення внутрішніх ресурсів та потенціалу); здоров'ярозвивальні технології роблять акцент і на зовнішній, і на внутрішній чинник (вихователь виступає як транслятор знань, умінь і навичок здорового способу життя, форма передачі знання – наочність).

Список використаних джерел:

1. Гинецинский В. И. Основы теоретической педагогики [Текст] / В. И. Гинецинский. – СПб., 1992. – 154 с.
2. Дитина в дошкільні роки : комплексна освітня програма / автор. колектив ; наук. керівник К. Л. Крутій. — Запоріжжя : ТОВ “ЛПКС” ЛТД, 2016. – 160 с.
3. Крутій К.Л. Психічне та психологічне здоров'я дитини: умови його збереження / К.Л. Крутій // Управління. Дитячий садок. – 2014. – №6 (32). – С.7-10.
4. Крутій К.Л. Вітагенний досвід: збереження психологічного здоров'я дитини / К.Л. Крутій // Управління. Дитячий садок. – 2014. – № 2 (36). – С.11-14.

УДК: [373.3.011.3-052:376-056.36] :159.98

ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗІЇ

Зінківський Леонід, асистент вчителя

Броварська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №3 (Україна)

PSYCHOLOGICAL SUPPORT OF YOUNG PUPILS WITH INTELLECTUAL DISABILITIES IN CONDITIONS OF INCLUSION.

Zinkivskiy Leonid, assistant of teacher,

Secondary school of I-III degrees №3 in Brovary

Анотація. Інклюзивна форма навчання для дітей з інтелектуальним порушенням є необхідним компонентом для їх успішної соціальної адаптації. Важливе значення для забезпечення ефективності впровадження інклюзивної освіти та супроводу дітей з особливими освітніми потребами в навчальному закладі має проведення інформаційно-просвітницької, роз'яснювальної роботи

з питань, пов'язаних з особливостями навчального процесу для цієї категорії дітей, з усіма учасниками освітнього процесу.

Ключові слова: асистент вчителя, інклюзивна освіта, діти з особливими освітніми потребами, психологічний супровід.

Abstract. *Inclusive form of education for children with intellectual disabilities is a necessary component for their successful social adaptation. An important part in ensuring the effective implementation of inclusive education and support of these children with special educational needs in an educational institution is the holding of informative and educational, explanatory work on issues related to the peculiarities of the educational process for this category of children, with all participants in the educational process.*

Keywords: *assistant of teacher, inclusive education, children with special educational needs, psychological support.*

Сьогодні постало питання інтеграції дітей з порушенням інтелектуального розвитку в загальноосвітній школі, що становить складну проблему. Її позитивне розв'язання має важливе значення, оскільки кожна дитина, а особливо з інтелектуальними порушеннями, потребує якомога ширших контактів із навколишнім світом. Проте, саме лише перебування у широкому соціумі без спеціальної психологічної допомоги, спрямованої на введення дитини у соціальне середовище загальноосвітньої школи, вкрай проблематичне.

Останнім часом увага педагогів та психологів привертається до навчання дітей з особливими потребами. Зокрема, як зазначає відомий фахівець у галузі спеціальної психології Т. Ілляшенко, суттєві зміни, що сьогодні відбуваються у системі спеціального навчання дітей з різними інтелектуальними порушеннями, зумовили навчання значної частини їх у загальноосвітній школі. Таких дітей найчастіше називають «діти з особливими освітніми потребами», уникаючи, нагадування про їхні психічні і фізичні обмеження, що сприяють дискримінації. Найчисленнішу групу серед цих дітей становлять ті, які мають різною мірою виражену інтелектуальну недостатність: розумову відсталість й діти із затримкою психічного розвитку. Велика частина дітей мають різною мірою порушення в розвитку мовлення, що виявляється не тільки в усному мовленні, але й у формуванні навичок читання і письма. Також є діти, у яких з різних причин порушено опорно-руховий апарат. Серед них дуже складні порушення мають діти з церебральним паралічем, тому що в однієї дитини можуть поєднуватися різні психофізичні порушення, наприклад, церебральний параліч часто супроводжується порушенням розумового розвитку, порушеннями мовлення, бувають у них і порушення слуху та зору [1, с. 67]. Усі ці діти

навчалися до недавнього часу у системі спеціальних шкіл, окремих для кожної форми порушення. Як вказують науковці, найбільшим недоліком цієї системи є те, що вона через негусту мережу кожного типу шкіл за окремими винятками змушена була функціонувати як школи-інтернати, що неминуче обмежувало можливості батьків брати участь у вихованні власних дітей. Великим недоліком було й до цього часу залишається те, що діти з інтелектуальними порушеннями змушені залишатися на індивідуальному навчанні вдома, що дуже обмежує їхній загальний розвиток і соціальну адаптацію [2, с. 116].

Ратифікація Україною ряду міжнародних документів про захист прав дітей з особливими освітніми потребами та їхніх батьків зумовлює поступовий відхід від інтернатної системи навчання дітей згаданої категорії та створення для них альтернативних форм навчання: індивідуального чи інклюзивного навчання у загальноосвітній школі за місцем проживання або спеціальних класів.

Як показує практика різних зарубіжних країн, в школі має бути створена служба комплексного супроводу, завдання якої – налагодити психологічний супровід протягом всього періоду навчання, а особливо на перших етапах перебування дитини у навчальному закладі, коли відбувається період адаптації. Саме цей період відіграє важливу роль у подальшому навчанні дитини.

Психологічний супровід молодших школярів з інтелектуальним порушенням має включати такі напрями:

- діагностику пізнавальної й емоційно-особистісної сфери;
- створення соціально-психологічних умов для розвитку особистості, успішності навчання;
- індивідуальну психолого-педагогічну допомогу дитині.

Перехід дітей із дошкільних освітніх установ у початкову школу, із початкової школи в середню є кризовим. Тому пріоритетним напрямком діяльності супроводу є профілактична робота з дітьми з попередження проблем адаптаційного періоду: соціально-психологічних (проблеми соціальної дезадаптації), особистісних (невпевненість у собі, висока тривожність, неадекватна самооцінка, низька навчальна мотивація тощо), пізнавальних (недостатність розвитку сприйняття, уваги, пам'яті, мислення, труднощів у навчанні).

Важливе значення для забезпечення ефективної інтеграції дітей з особливими освітніми потребами в навчальному закладі має проведення інформаційно-просвітницької, роз'яснювальної роботи з питань, пов'язаних з особливостями навчального процесу для цієї категорії дітей, з усіма

учасниками освітнього процесу – учнями, батьками, педагогічними працівниками. Психолого-педагогічний супровід дитини з інтелектуальним порушенням можна розглядати як комплексну технологію психолого-педагогічної підтримки й допомоги дитині та батькам у вирішенні завдань розвитку, навчання, виховання, соціалізації з боку фахівців різного профілю, які діють скоординовано [3, с. 154].

Робота асистента вчителя має бути спрямована на формування у батьків молодших школярів з інтелектуальним порушенням компетентності, адекватного ставлення до інтеграції їхніх дітей у загальноосвітній школі та готовності бути співучасниками педагогічного процесу.

Загалом, від освіти батьків, їхнього уміння стати партнерами асистента вчителя, вчителя і психолога у корекції розвитку й навчанні дитини залежить її позитивне включення в освітній процес загальноосвітньої школи. До приходу у школу дітей з особливими освітніми потребами потрібно готувати і батьків здорових дітей. Часто вони побоюються зниження уваги педагога до їхніх дітей і, як наслідок, – неповну реалізацію їхнього потенціалу навчання і розвитку. Такі побоювання небезпідставні, якщо не дотримано усіх умов функціонування інклюзивного класу.

Необхідно долати й упередження, які не мають нічого спільного з дійсністю і зумовлені браком елементарних знань про порушення інтелектуального розвитку дітей, їхні можливості та обмеження.

Отже, поряд із загальною просвітницькою роботою серед батьків обох категорій дітей, команді, яка буде працювати з дітьми з особливими освітніми потребами, потрібно брати участь у розв'язанні конфліктів, консультуванні окремих батьків [4, с. 81].

Включення дітей з інтелектуальним порушенням у єдину освітню систему великою мірою визначається потребою розширення їхніх контактів у соціальному середовищі, збільшенням можливостей самореалізації та соціальної адаптації. Розвиток соціальної взаємодії дітей має реалізуватися у співпраці, у командній роботі фахівців (вчитель, асистент вчителя, психолог, залучені фахівці, які поводять корекційні заняття, педагогічний колектив у цілому).

Важливий напрям освітньої роботи – навчити взаємодіяти дітей та включати елементи гри, різних вправ, спрямованих на розвиток толерантного ставлення до людей із психологічними особливостями, формування навичок спілкування, взаємодопомоги [5, с. 62]. Наприклад, для поглиблення розуміння

стану дітей з різними інтелектуальними порушеннями та розвитку толерантного ставлення до них, готовності і вміння прийти на допомогу.

Психологічний супровід молодших школярів з інтелектуальним порушенням в умовах інклюзії та робота з батьками й педагогами має будуватися на таких принципах:

- особистісно-орієнтований підхід до дітей, їхніх батьків, де основним є врахування індивідуальних особливостей дитини, сім'ї;

- гуманно-особистісний – всебічна увага й любов до дитини, віра в неї, формування позитивної «Я-концепції» кожної дитини;

- принцип комплексності, що передбачає тісний контакт адміністрації, педагога, психолога й батьків;

- принцип діяльнісного підходу: психолого-педагогічна допомога має здійснюватися з урахуванням провідного виду діяльності, що визначається віком дитини, а також орієнтування на той вид діяльності, який є значущим для дитини;

- принцип «тут і тепер»: робота з реальними ситуаціями в житті дітей, в тому числі й тими, що виникають безпосередньо на заняттях [6, с. 18].

Отже, проаналізувавши теоретичні напрацювання науковців, можна визначити пріоритетні напрямки роботи з молодшими школярами з інтелектуальним порушенням в умовах інклюзії. Залучення до масових навчальних закладів дітей з особливими освітніми потребами вимагає від усіх учасників цього процесу певного перегляду традиційних поглядів щодо мети, функцій, організації роботи закладу. Проте, до найактуальніших проблем успішної реалізації інклюзивного навчання належить питання професійної підготовки педагогів. Саме ця проблема потребує подальшого вивчення. Від її розв'язання залежить ефективність упровадження інклюзивної освіти в загальноосвітній школі.

Список використаних джерел:

1. Ілляшенко Т. Д. Чому їм важко вчитися : діагностика і корекція труднощів у навчанні молодших школярів / Т. Д. Ілляшенко – К. : Початкова школа, 2003. – 128 с.
2. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи : монографія / А. А. Колупаєва. – К. : Самміткнига, 2009. – 272 с.
3. Обухівська А. Г. Психологу про дітей з особливими потребами у загальноосвітній школі / Антоніна Обухівська, Тамара Ілляшенко, Тамара Жук. – К. : Редакції загальнопед. газет, 2012. – 128 с.
4. Проскура О. В. Психологічна підготовка вчителя до роботи з першокласниками : навч. посіб. для студентів педагогічних факультетів / О. В. Проскура – К. : Освіта, 1998. – 199 с.
5. Стадненко Н. М. Методика діагностики відхилень в інтелектуальному розвитку молодших школярів / Н. М. Стадненко, Т. Д. Ілляшенко, А. Г. Обухівська – Вид. друге, перероблене і доповнене – Кам'янець-Подільський : Зволейко Д. Г., 2006. – 136 с.
6. Ткачева В. В. Психокоррекционная работа с матерями, воспитывающими детей с отклонениями в развитии : практикум по формированию адекватных отношений. – М. : Шом-Пресс, 1999. – 62 с.